

„Előbb (át)látni kell, hogy utána igazságot tudjunk szolgáltatni”*

(Megjegyzések a büntetőeljárásról szóló
2017. évi XC. törvényhez)

*Delcourt v. Belgium (Application no. 2689/65) Judgment of 17 January 1970, ECtHR Ser. A. No. 11.

Gácsi Anett Erzsébet
adjunktus

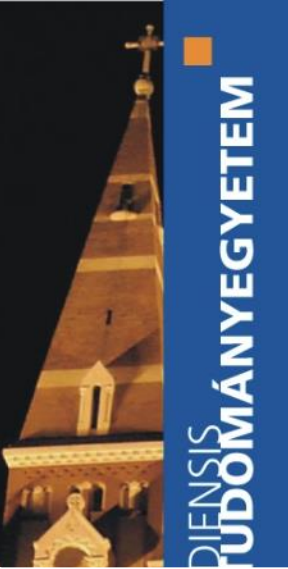
SZTE ÁJTK, Bűnügyi Tudományok Intézete

„Az új büntetőeljárási törvény” - *kerekasztal beszélgetés*

Magyar Tudományos Akadémia
Rendészeti Albizottsága és a
Belügyi Tudományos Tanács
Budapest, 2017. október 19.

I. Bevezető kérdések

I. Miért vált szükségessé az új kódex?

I. Koherencia zavar:

„ [...] a kodifikált magyar büntető eljárásjog történetére nem a nyugalom és a stabilitás, hanem a – gyakran zaklatott – változások a jellemzők” (Erdei, 2011, 12. p.)

	1896. évi XXXIII. tc. (I. Bp.)	1951. évi III. tv. (II. Bp.)	1962. évi 8. tvr. (I. Be.)	1973. évi I. tv. (II. Be.)	1998. évi XIX. tv. (III. Be.)	2017. évi XC. tv. (IV. Be.)
Hatályos	1900-1952 (52 év)	1952-1962 (10 év)	1962-1973 (11 év)	1974-2003 (29 év)	2003-2018 (15 év)	2018. Július 1-jétől
Terjedelem	592 §	254 §	363 §	407 §	608 §* (*706.998)	879 §* (*916.332)
Módosítások	42 törvény, 24 rendelet	6	2	53	~ 90 törvény; ~15 AB határozat	-

Forrás: Tóth Mihály: „Regulák ifjabbaknak és kezdőknek” 2017. 06. 23. (hatályosította: Gácsi Anett Erzsébet)

Miért vált szükségessé az új kódex? ...

2. (Le)lassultak a büntetőeljárások:

	2007	2015
nyomozások átlagos időtartama (valójában a nyomozás elrendelésétől az iratok első fokú ügyészségre érkezéséig)	162,9 nap	243,7 nap
az elsőfokú ügyészségi ügyintézés átlagos időtartama (azaz az iratok első fokú ügyészségre érkezésétől a vádemelésig)	26,1 nap	35,6 nap
bírósági szak átlagos időtartama (azaz a vádemeléstől a jogerős bírósági döntés meghozataláig)	356,8 nap	390,8 nap

Forrás: Szerző saját feldolgozása a „Bűnözés és igazságszolgáltatás 2007-2015. Legfőbb Ügyészség, Budapest, 2016.” alapján <http://ugyeszseg.hu/repository/mkudok4524.pdf>

II. Lépésről lépésre ...

- Büntető Eljárásjogi Kodifikációs Bizottság (2013) → Büntető Eljárásjogi Kodifikációs Tanácsadó Testület (2014. év második fele)
- Szakértői Testület (2014)

1. Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei (Koncepció, 2015. február 11.): 14 szabályozási pont

2. Az új büntetőeljárás törvény szövegtervezete (Előterjesztés, 2016 tavasza) – közigazgatási és társadalmi-, szakértői szintű-, valamint parlamenti pártokkal való egyeztetés

3. T/13972. számú törvényjavaslat a büntetőeljárásról (2017. február)

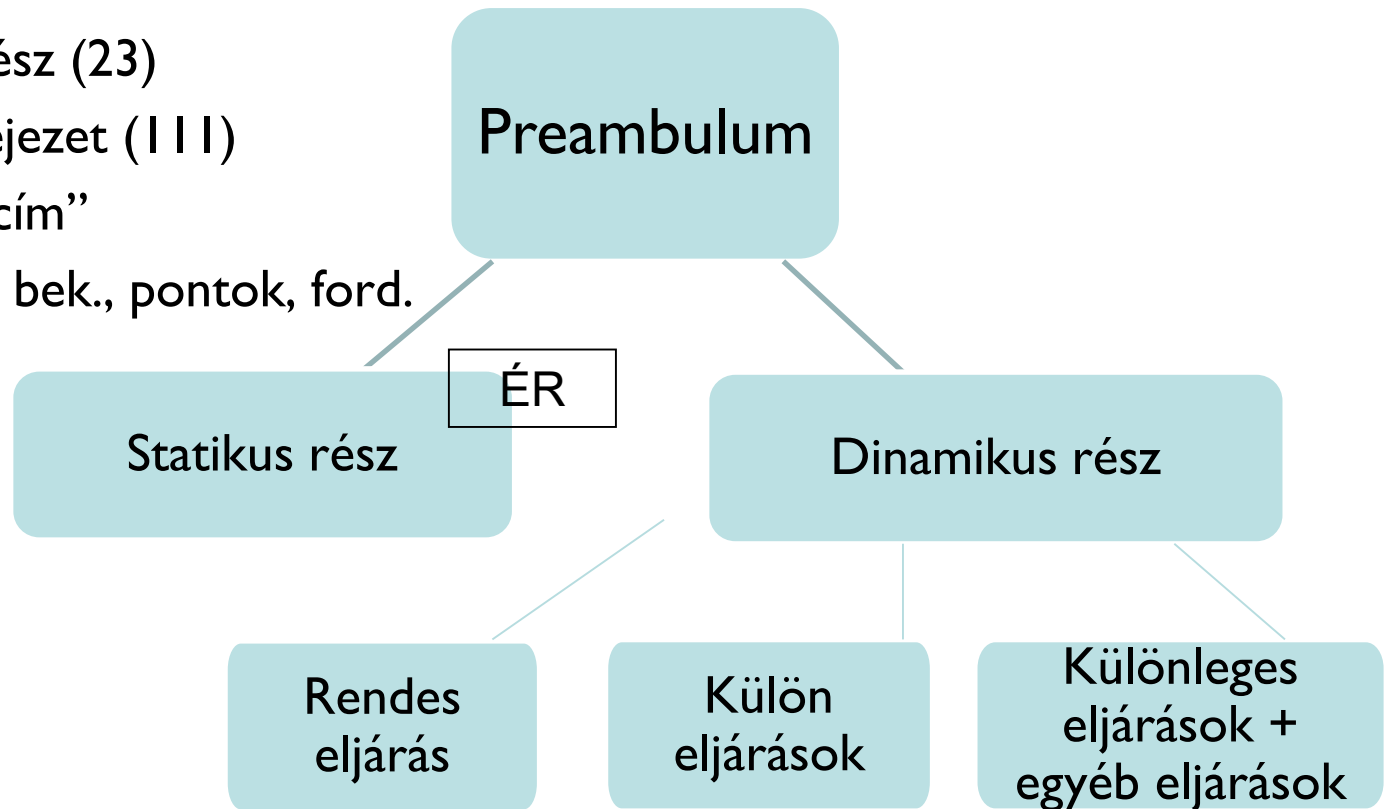
4. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Elfogadva: 2017. június 13.; Kihirdetve: 2017. június 26.)

III. Kodifikációs irányelvek

IV. A kódex „vezérelve” és szerkezete

- „Vezérelv”: **tisztességes eljáráshoz való jog** (Nemzetközi Egyezmények – pl. EJEE 6. cikk; Alaptörvény XXVIII. Cikk is deklarál)
- **Szerkezete:**
 - rész (23)
 - fejezet (III)
 - „cím”
 - §, bek., pontok, ford.

II. A büntetőeljárások dinamikája

Előkészítő eljárás ehetőleges eljárási szakasz	Nyomozás szükségképpen szakasz	Bírósági szak szükségképpen és eshetőleges elemei is vannak
<ul style="list-style-type: none"> - A be. megindítását egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk alapján is lehetővé teszi. - Célja: vmely bcs gyanújának megállapítása vagy kizárása - Ü/NYH vagy a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, vagy terrorizmust elhárító szerve is végezheti. - Leplezett eszközök is alkalmazhatóak - Tartama: 6 vagy 9 hónap 	1. Felderítés: adatok gyűjtésére koncentrál (NYH végzi Ü felügyelettel)	1. Tárgyalás előkészítése: koncentráltabbá válik - Kiemelt szerep az <i>előkészítő ülésnek</i>
	Cezúra: a terhelt bekapcsolódása	2. Elsőfokú eljárás - Eljárást gyorsító rendelkezések jelennek meg pl. perbeszédéknél
	2. Vizsgálat: Ü irányítás mellett konkrét személlyel szembeni vádemelés eldöntéséhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzése	3. Másodfokú eljárás - Teljes körű felülbírálat kivételekkel - Reformatórius jogkör szélesítésre kerül
	Beépülnek az <i>elterelő</i> eszközök a nyomozásba.	4. Harmadfokú eljárás: felülbírálat terjedelme jelentősen szűkül
		5. Rendkívüli perorvoslatok

III. Megjegyzések a statikus részi rendelkezésekhez

I. Alapelvek

- Alapelvek (jogelméleti fogalom, DE: az 1962. évi 8. tvr. és az 1973. évi I. tv. használta ezt a kifejezést) → **alapvető rendelkezések** [Alaptörvény T cikk (1) bek.]

- **Az alapelvek katalógusa:**
 1. *Ártatlanság védelme*
 2. *Az alapvető jogok védelme* (a) emberi méltósághoz való jog; b) szabadsághoz, személyi biztonsághoz való jog; c) alapvető jog korlátozásának lehetősége)
 3. *Védelem joga* → hatékony védelemhez való jog
 4. *A büntetőeljárás alapja és akadályai*
 5. *Az eljárási feladatok megoszlása*
 6. *Az ítékezés alapja és vádhoz kötöttsége* → törvényes vád problematikája
 7. *A bizonyítás alapvetései* (a) vádelv + in dubio pro reo; b) önvádra kötelezés tilalma; c) büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának elve)
 8. *A büntetőeljárás nyelve és nyelvhasználat joga*

II. A hatóságok

I. Bíróság:

- ülnökrendszer megreformálása
- gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények kategóriája
- bíró kizárása hatókörének megváltoztatása

II. Ügyészség

III. Nyomozó hatóság

IV. a büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek:

- a) előkészítő eljárásban a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított e törvényben meghatározott szervek is eljárhatnak;
- b) a bűnügyi vagyon kezelésében és a bűnjel és bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv.

III. A büntetőeljárásban részt vevő személyek

Újdonság: a **büntetőeljárás cselekvőképesség** törvényi szintű szabályozása (KÉRDÉS: büntetőeljárás jogképesség vizsgálata – vö. PÍT Bf.I.40/2010/II. sz. határozat)

I. Terhelt

- hatékony védelemhez való jog
- terhelti együttműködés rendszere megjelenik a terhelt jogaiban is
- a tárgyaláson való jelenlét joga erősödik (2016/343/EU parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban)
- fogva lévő terheltekre többletjogosítványok (2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban)

A terhelti együttműködés rendszere

- **Szabályozási „ars poetica”:** [...] érdemes eltérően kezelni azokat az ügyeket, amelyekben a terhelt beismer, azokkal az eljárásokkal szemben, amelyekben a tagadó terhelt bűnösségét kell bizonyítani [...] beismerés lehetőséget teremt a terhelttel való együttműködésre [...] – **a lemondás a tárgyalásról külön eljárás csődje**
- **Felmerülő kérdések:**
 - A beismerő vallomás enyhítő körülményként értékelendő-e?
 - Nem sérti-e az igazság kiderítésének funkcióját az együttműködés alapján tett beismerő vallomás?
 - Az együttműködéses eljárásban eljáró bíró nem lesz-e elfogult?

Vádalku („plea bargaining”) – ügyész széles körű diszkrecionális jog

1. Plea Bargaining, Charge Bargaining
 2. Guilty Plea, Sentence Bargaining
- PLEA GUILTY – NOLO CONTENDERE

Internacionális együttműködés - Szabályozási

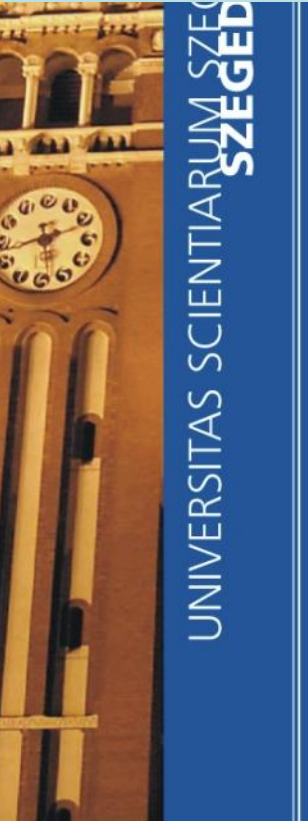
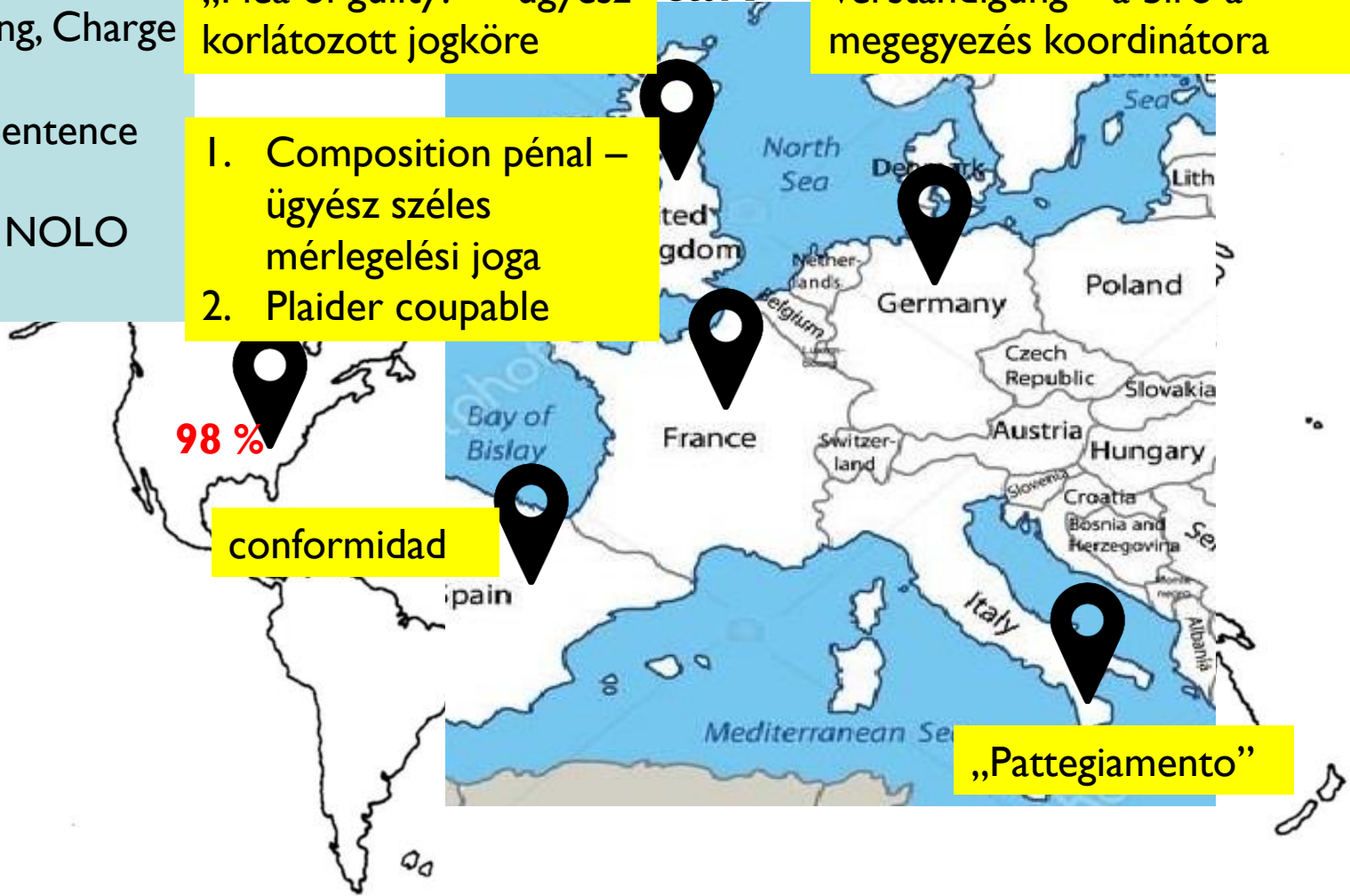
„Plea of guilty?” – ügyész korlátozott jogköre

Verständigung – a bíró a megegyezés koordinátora

1. Composition pénal – ügyész széles mérlegelési joga
2. Plaidier coupable

98 %
conformidad

„Patteggiamento”

A terhelti együttműködés rendszere

(bármely ügyben, bármilyen bcs esetén)

ETEM

Ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése

1. típusú együttműködés		2. típusú együttműködés	
<p>Nyomozási szakban: az ügyészség – a terhelt – védő formális egyezsége köthet a bűnösség beismeréséről („egyezség bűnösség beismeréséről” – új Be. LXV. Fejezet)</p>		<p>Nyomozási szak: általános szabályok szerint (azaz nincs egyezség kötés)</p>	
<p>Vádemelés: speciális szabályokkal („vádemelés egyezség esetén” – új Be. 424. §)</p>		<p>Vádemelés: általános szabályok szerint (új Be. 421-423. §)</p>	
<p>Bírósági szak: külön eljárás – „eljárás egyezség esetén” (új Be. XCIX. Fejezet) - a bíróság az egyezség törvényességét vizsgálja - az egyezség tartalmát nem változtathatja meg</p>		<p>Vádemelést követően, a tárgyalás előkészítése során az előkészítő ülésen indul az egyezkedési folyamat: nem eredményez formális megállapodást, inkább a terhelt jóváhagyását, belenyugvását jelenti.</p>	
<p>az egyezsége jóváhagyja (végzéssel, nincs helye fellebbezésnek)</p>	<p>az egyezsége elutasítja (végzéssel, nincs helye ellene fellebbezésnek)</p>	<p>a vádlott bűnösségét beismeri</p>	<p>a vádlott a bűnösségét nem ismeri be</p>
<p>ítélet: előkészítő ülésen vagy tárgyaláson</p>	<p>ügydöntő határozat: rendes eljárás szabályai szerint</p>	<p>ha ezt a bíróság elfogadja: ítéletét előkészítő ülésen vagy tárgyalás tartásával meghozza</p>	<p>ekkor vagy ha a bíróság a beismerő vallomást elutasítja: az ügydöntő határozatot rendes eljárás keretében hozza meg (azzal, hogy a bűnösségét bármikor elismerheti)</p>

Mi nem lehet megállapodás tárgya? A tényállás és a jogi minősítés (ezt az ügyész közli)
Miről lehet egyezkedni? Joghátrányról és a járulékos kérdésekről

A büntetőeljárásban részt vevő személyek ...

II. Védő

- hatékony védelem kötelezettsége → időszerűség biztosításával kapcsolatos felelősség
- kirendelt védő intézményének problematikája

III. Sértett

- érdekeinek fokozott védelme kerül a középpontba (2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban)
- sértett fogalmának újragondolása
- proaktív szabályrendszer kialakítása
- különös bánásmód fogalmának bevezetése
- forum domicilii szabályának kiterjesztése

Új: vagyoni érdekelt;

Pontosított: mv, pmv, magánfél; egyéb érdekelt; segítők

IV. Eljárási cselekmények

- „**célkitűzés az adminisztratív jellegű szabályoknak az eljárásjogi törvényből történő elhagyása, egyúttal a törvényben rendezendő kérdéskörök egyszerűsítése**”

- **Újdonság:**

- Különleges bánásmód intézményének bevezetése
- Telekommunikációs eszköz használata
- Elektronikus kapcsolattartás szélesítése

- **Pontosítás:**

- Eljárás ügyiratainak megismerése: összhangban a terhelti együttműködés intézményének bevezetésével, a vizsgálat nyilvánosságának és kontradiktórius jellegének erősödésével – a hatályos Be. korlátozott és eseti alapon megengedő megismerését az ún. „teljes megismerés és eseti alapon korlátozható megismerés elvével” váltja fel
- Eljárási cselekményen való jelenlét biztosítása

V. Bizonyítás

- **A terhelti együttműködés kialakításának rendszere több ponton érezteti hatását.** Pl. bizonyítás nélkül megállapítható tény az, amelynek valóságát a vádló, a terhelt és a védő együttesen elfogadja.
- **A jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulájának pontosítása:** bekerül a másodkézből beszerzett bizonyítási eszközök szabálya is a klauzula hatálya alá [Be. 167. § (5) bek.] + **a jogellenesen megszerzett bizonyítékok továbbhatása** (ezüstartálca elv megjelenése)

Bizonyítás ...

- **Bizonyítási eszközök:** taxatív felsorolás

1. *tanúvallomás*

- tanúvallomástétel akadályai (a) vallomástétel tilalma; b) vallomástétel megtagadása)
- tanúzási figyelmeztetés - korábbi vallomással való rendelkezés megszüntetése
- a joggyakorlatban létező ezüstartálcá elv deklarációja – új Be. 177. § (3) bek.

2. *terhelt vallomása*

- terhelti vallomás definiálása – új. Be. 183. § (1) bek.
- terhelti figyelmeztetés (szétdarabolódik az „eredeti” Miranda figyelmeztetés) – új Be. 185. § (1) bek.
- a joggyakorlatban létező ezüstartálcá elv deklarációja – új. Be. 185. § (4) bek.

Bizonyítás – bizonyítási eszközök ...

3. szakvélemény:

- magánszakértő által adott „vélemény” problematikájának rendezése

4. *pártfogó felügyelői vélemény*: önálló bizonyítási eszközként nevesíti

5. *tárgyi bizonyítási eszköz, irat, okirat*

6. *elektronikus adat*: új(?) bizonyítási eszköz(?)

Bizonyítás ...

- **Bizonyítási cselekmények:** exemplifikatív felsorolás
 1. szemle
 2. helyszíni kihallgatás
 3. bizonyítási kísérlet
 4. felismerésre bemutatás
 5. szembesítés
 6. *műszeres vallomásellenőrzés*

VI. Kényszerintézkedések

Személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések

Vagyont érintő kényszerintézkedések

Őrizet

Személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések

1. Távoltartás*
2. Bűnügyi felügyelet* (a) házi őrizet; b) lakhelyelhagyási tilalom; c) eltiltás; d) jelentkezési kötelezettség)
3. Letartóztatás
4. Előzetes kényszergyógyógykezelés

* = szabályainak megtartását biztosító intézkedések:

1. terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása;
2. 2. óvadék

1. kutatás
2. motozás
3. lefoglalás
4. zár alá vétel
5. elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele

